СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 108. Джерзі Сіти, Н. Дж., четвер, 11-го травня 1939. No. 108. Jersey City, N. J., Thursday, May 11, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НА ПОМІЧ РАНЕНИМ І ВТІКАЧАМ З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

НЮ ЙОРК. — Українська еміґрація в Америці переслала через Обєднання Українських Організацій в Америці европейським комітетам помочі раненим і втікачам з Карпатської України суму $5,400.

РУЗВЕЛТ НАТИСКАЄ НА ПОРОЗУМІННЯ У ВУГЛЕКОПНІМ ПРОМИСЛІ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт видав до делеґацій вуглекопів і власників копалень гостре зарядження, щоб вони чимскорше прийшли до порозуміння й негайно розпочали працю в копальнях вугля. Цього вимагає теперішня хвиля. Вони повинні бути в першій мірі американцями та розуміти інтерес цілої нації, говорив Рузвелт. Колиб до порозуміння в найкоротшому часі не прийшло, то уряд готов повзяти дуже гострі міри, перестеріґав Рузвелт. Та він точно не говорив, які саме міри.

Положення в вуглекопнім промислі настільки серіозне, що вже й нюйорські залізниці заповіли, що обмежуть залізничий рух з огляду на малі засоби вугля.

БОЛІВІЯ ХОЧЕ ПРОДАВАТИ НАФТУ НІМЕЧЧИНІ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Болівійський уряд вислав свого представника до Берліну, щоб той прийшов до порозуміння з німецьким урядом у цили вимини болівійської нафти за машини з Німеччини. Замітне те, що та болівійська нафта фактично походить з американських копалень нафти в Болівії, компанії Стендард Ойл, які, подібно, як у Мексику, сконфіскував уряд. Ці заходи болівійського уряду піддержує арґентинський уряд.

ЗАСУДИЛИ ТРЕТЬОГО ПОМІЧНИКА ПРОКУРАТОРА ҐІҐЕНА.

НЮ ЙОРК. — У яких руках спочивала справедливість на території Бруклину, вказує факт, що отсе лава присяжних признала винуватим хабарництва третього головного помічника окружного прокуратора Бруклина, Ґіґена, Болдвина. Болдвинові закинено, що він узяв $800 хабаря від одного кожушного рекетіра. Двома попередніми помічниками, признаними винуватими, є МекҐінес і Меден.

СТЕЙТОВА ПІДДЕРЖКА БУДОВІ ДОМІВ.

ОЛБАНІ. — Внаслідок дослідів спеціяльного комітету в справі будови мешкальних домів внесено в стейтовій леґіслятурі в обох палатах законопроєкт, щоб неґайно на ту ціль призначити 50 міліонів долярів стейтових грошей; далі на піддержку будови мешкальних домів призначити чергових 100 міліонів долярів. Правдоподібно, що цей законопроєкт перейде.

ВІДКРИТТЯ ІТАЛІЙСЬКОГО ПАВІЛЬОНУ.

НЮ ЙОРК. — На Світовій Виставі відкрито офіційно італійський павільон. На відкриття несподівано зявився посадник Ля Ґвардія і собі виголосив промову анґлійською та італійською мовою. Посадник хвалив італійський нарід та італійську державу за її мирні заходи в політиці. Коли орхестра заграла фашистівський гимн „Джіовінеца", розентузіязмована юрба піднесла на фашистівський лад руки і кричала „хай живе Італія". У веселому настрою був також і Ля Ґвардія. Серед публики були й оклики незадоволення, та вони втопилися в окликах загальної радости.

ДЕРЖАВА В ДЕРЖАВІ.

НЮ ЙОРК. — Напроти найвищого федерального суду в Ню Йорку, на вул. Лафает ч. 10, почав стало урядувати жидівський суд, у якому засідають та судять рабіни. Вони будуть розглядати не лищ чисто релігійні спори, але також світські. Суд цей є сталою жидівською інституцією.

АМЕРИКАНСЬКА ВІЙСЬКОВА МІСІЯ ДО БРАЗИЛІЇ.

НЮ ЙОРК. — З нюйорської пристані відїхав до Бразилії воєнний корабель „Нешвил". На нім відїхала також американська військова місія, з шефом штабу американської армії, ґен. Маршалом.

ПОРУЧАЄ ЗУБНИХ ТЕХНІКІВ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Росел Тенч сказав, що добре булоб завести нижчий рід зубних лікарів, які малиб до діла виключно з технічною частиною зубної направи, а не з їх лікуванням. Технічну частину зубної опіки можна вивчити та опанувати за три роки, говорив він.:

ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО ПРИЇЗДУ КОРОЛІВСЬКОЇ ПАРИ.

НЮ ЙОРК. — Вже тепер американська поліція, на спілку з представниками анґлійської поліції, робить старанні приготування, щоб дати анґлійській королівській парі всяку можливу охорону, коли вона вступить на американську землю. Тисячі скритих аґентів розміщено в тій цили на шляху подорожи короля.

ЖІНКА В ЛЕТНИЧІЙ КАТАСТРОФІ

Підчас облету Америки для аґітації за допомогу китайським жертвам війни ця молода китайська летунка, Гільда Єн, розбилася зо своїм літаком коло Бірмінґгему, в стейті Алабама. Вона покалічилася поважно, але запевняє, що буде далі літати.

ТВОРИ ВІКТОРА ҐЮҐО, КОЛИ МАВ 10 РОКІВ І 76.

Хоч від смерти Віктора Ґюґо минуло вже 54 років, іще і досі не видали всіх залишених ним рукописів. Автор „Нуждарів" залишив так багато творів, що його літературної спадщини збагачувати не треба. Саме тепер один із найкращих літературних журналів „Нувель Реві Франсез" видрукував частину молодечої драми В. Ґюґо „Чортівський замок", написанийй у 10 році життя. Водночас цей журнал заповідає досі невидану останню драму поета „Самогубство", написане ним у 76 р. життя.

ПОТУРБУВАЛИ КОМУНІСТІВ.

В канадійськім орґані комуністичної партії „Дейлі Кларіон", знаходиться донесення з Ошави про розгром місцевого Турфдому на сам Великдень членами орґанізації УНО в Ошаві, або „фашистами", як „Кларіон" жалується. Молоді члени УНО нібито вдерлись до салі Турфдому на ул. Блур, де відбувався концерт, зчинили бучу й кількох комуністів потурбували фляшками й кріслами.

Комуністи внесли до суду скаргу проти тих учасників бійки, яких пізнали.

КРАДІЖ ЗОЛОТА.

Поліція в Тімінс, Онт., арештувала Івана Чорного, Михайла Жолоба й Тересу Бріян, обвинувачуючи їх у крадіжі або лачкарстві золота з майнів. Їх поставлено під заліг 2,500 долярів готівкою або пять тисяч долярів нерухомостями.

НАЙВИЩИЙ ВЕРХ АТЛЯСУ.

До недавна найвищим верхом гір Атлясу у французькому Мароку вважали верх Джебель Мусса. Тепер дослідники ствердили, що вищий є верх Бу Націр, що лежить у пол.-східнім відґалуженні цих гір. Він високий 3,340 м. і перевищає Джебель Мусса на 150 м.

УКРАЇНЦІ В СУДБУРАХ ЗГОЛОСИЛИСЬ ДО СЛУЖБИ.

Депеша з Судбур доносить, що українські ветерани зголосились до реєстрації, яку ведуть канадійські ветерани, щоб на випадок війни бути готовими до військової й іншої служби. Одначе Брус Доґлас, член місцевого леґіону, що веде реєстрацію, був змушений петицію українців відкинути тільки тому, що до такої служби реєструється лише тих ветеранів, що служили в британській армії. Одначе жест українців був прихильно оцінений і про це писала преса. Не подано тільки подробиць, хто ті українські ветерани є, хоч для нас це не робить жадної ріжниці. За прикладом тих ветеранів повинні піти інші українські ґрупи в цілій Канаді.

РАД 250,000 РАЗІВ ТЕПЛІШИЙ ВІД ВУҐІЛЛЯ.

Отой рад, що то його вживають до лікування людей, що мають рака, видає з себе 250 тисяч разів більше теплаенерґії, як опалове вуґілля. От якби так чоловік мав з пів наперсточка раду, то і багатирем-міліонером був би і хату мав би чим нагріти і в найзимніший день.

12-ЛІТНІЙ ХЛОПЧИНА ПРОВІДНИКОМ БАНДИТІВ.

Віденській поліції вдалося викрити ватаґу, зложену з 21 молоденьких бандитів, які окрадали постійно віденські самоходи. Провідником цієї ватаги був 12-літній ученик. Одночасно поліція арештувала кілька осіб іншої ватаги, що постійно окрадала вже від довшого часу поштові посилки.

ВИСЕЛИЛИ З КОСІВЩИНИ.

Повітовий староста в Косові виселив із повіту емер. учителя, Нанька, Василя Куриленка, який перебував на лікуванні у Криворівні за чужинецьким пашпортом та Юрка Куриленка, студента данціґської політехніки.

КРІВАВА ТРАГЕДІЯ В ЗОЛОЧЕВІ.

На другий день Великодніх Свят знайшли на полях тіло 17-літньої Павлини Козерацької, яку вбив її наречений, 22-літній Володимир Нехороший. На поліції арештований признався до вбивства, кажучи, що вбив наречену за те, що хотіла зірвати з ним, щоб ходити з іншим.

НАШИЙНИК ЦІСАРЕВОЇ ЄЛИСАВЕТИ.

Грецький острів Корфу є тепер осередком зацікавлення не лише політичного світу. Населення цього острова переживає теж іншу сензацію. Одно грецьке товариство шукає дорогоцінного нашийника з перел цісаревої Єлисавети, дружини австрійського цісаря Франца Йосифа. Між населенням Корфу кружляють поголоски, що згаданий нашийник є на острові Кофру, де цісарева виїздила що року на відпочинок. Нашийник цісаревої оцінювали на 10 міліонів франків у золоті. Здогадуються, що цісарева сховала нашийник у хаті, в якій мешкала підчас останнього побуту на цьому острові. По її смерти згаданого нашийника вже не знайшли і тому сподіваються його відшукати на острові Корфу.

ҐРАБУНКОВЕ ВБИВСТВО В РОЖНІТОВІ.

Першого дня Великодніх Свят невідомі грабіжники дісталися до хати Магдалини Бурак, користаючи з нагоди, що її чоловік пішов на богослуження. Грабіжники вбили Буракову і знищили помешкання, шукаючи грошей. Поліція шукає вбивників.

НОВІ РИМО-КАТОЛИЦЬКІ ПАРОХІЇ.

Міністерство освіти призначило три нові римо-католицькі парохії та етати парохів у Гринівцях, пов. Станиславів, Ворохті, пов. Надвірна, і в Замулинцях, пов. Коломия.

ДАЛІ ПРИПИНЮЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРИСТВ

ЛЬВІВ. — „Діло" (ч. 97) подає, що польське староство в Добромилі припинило діяльність отсих читалень „Просвіти": Добромиль-Гучок, Комаровичі і Сливниця. Як причину припинення діяльности читальні в Добромилі-Гучок староство подало, що читальня стала осередком політичної і протидержавної аґітації, не подаючи на те ніяких конкретних фактів. Дотично Комарович староство навело такі факти: 1) читальня всупереч забороні уладила забаву з танцями, 2) у виставі брала участь учениця народньої школи, 3) продовжено фестин, на який читальня дістала дозвіл лише до год. 9, а закінчила в год. 12, та вкінці 4) один найважніший, що якісь невідомі вломники вдерлися до „Людового Дому", звідки вкрали радіовий апарат. Мотиви припинення діяльности читальні в Сливниці такі: 1) в часі громадських виборів ведено виборчу аґітацію, 2) в льокалі товариства завішено тризуб, який криє в собі знамена політичної демонстрації та пропаґанди, 3) вночі одному мешканцеві вибито шибу. Це останнє сталося 25 березня, а вже 26. березня припинено діяльність читальні. Поруч згаданих вище читалень припинено також діяльність кружка „Сільського Господаря" та "Рідної Школи".

Староство в Любачеві припинило діяльність читалень і кружків „Рідної Школи" в Біґалях, Улазові і в Щуткові. Причина: „загроза публичного спокою".

ПРИМУШУЮТЬ ДО ПОЗИЧКИ.

ЛЬВІВ. — З одного боку йде зо всіх сторін польський наступ на все українське життя, а з другого йде натиск на те, щоб українці підписували протилетунську позичку. Таким чином українські кооперативні установи підписали через Ревізійний Союз Українських Кооператив на протилетунську польську позичку 115,000 злотих.

ДАЛІ ВИСЕЛЮЮТЬ.

ЛЬВІВ. — „Діло" подає, що польське староство в Косові Гуцульськім наказало негайно покинути косівський повіт Іванові Пантелюкові. Дня 25. квітня Пантелюк покинув рідне село Брустури і пішов у скитальщину, залишивши у Брустурах жінку і річну донечку, як також своїх старих родичів. Пантелюк має 26 років. Не скінчив ніяких шкіл, але не є неграмотним. Дуже спосібний мистець-дереворитник, якого річи були виставлювані на ріжних виставах української культури. Як мотив виселення подано, що був караний вязницею за приналежність до О.У.Н.

ЗА МЕТРИКИ.

САМБІР. — Польський окружний суд у Самборі засудив о. Дмитра Гната з Великого Потока на 8 місяців та о. Омеляна Крайчика з Тершова на 6 місяців за „українізування" метрик. Виконання кари припинено.

ВАТИКАН ЗУСТРІЧАЄ ТРУДНОЩІ.

ВАТИКАН МІСТО. — З ватиканських кол подають, що папа, згідно з лятеранським договором, може посередничити у міжнародніх конфліктах тільки тоді, коли самі сторони на те погодяться і звернуться до папи з пропозицією посередництва. Тепер виходить на таке, що ледви чи вийде що з проєкту посередничити у справі Данціґу, бо навіть Польща, що так дуже привязана до Ватикану, не рада з такого посередництва.

„УТОПІЯ".

БЕРЛІН. — На посередництво Ватикану у справі Данціґу глядять як на справу „утопійну". Кажуть, що Гітлер міг би бути на запропонованих нарадах переголосований, а на таке він не згодиться. Зате треба надіятися, що він розвяже данціґську справу наступного місяця „на свій лад".

ХИТРУЄ НА ДВА БОКИ.

МОСКВА. — Москва використовує свою позицію і хоче ввійти з Анґлією і Францією в такий мілітарний союз, щоб ті держави зобовязались боронити Совєти в кожному випадку. Водночас Совєти переговорюють з Німеччиною. Хто з них більше дасть, з тим готові заключити договір.

МУСОЛІНІ ВОЮЄ СЛОВАМИ.

РИМ. — „День Армії" був получений з парадами і промовами. Мусоліні підкреслив у своїй промові, повній погроз у сторону ворогів Італії, що „Сила нашої армії є велика понад усякий сумнів, але ще більшою є та постанова, яку маємо в наших серцях, а яка вона, пізнають її тоді, коли настане слушна година".

ЯПОНІЯ І СОБІ НА ДВА БОКИ.

ТОКІО. — В Японії не вірять, що Німеччина ввійде в союз з Совєтами, бо Гітлер ненавидить большевизм. Але не довіряють і Гітлерові, а то тому, що він спроневірюється своїм принципам. Японія хотілаб удержати добрі відносини і з Анґлією і тому надіється, що Анґлія не стане беззастережно по стороні Совєтів.

SVOBODA ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади нале ть посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СКАНДАЛЬНИЙ РЕКОРД

Відомий американський учений, проф. Френс Боаз, подав як почесний голова Конференції Краєвої Надзвичайної Потреби на зборах Союзу Інтернаціонального Законодавства в Ню Йорку перегляд законних проєктів, звернених проти чужинців.

Перегляд розкриває справді обставини, яких інакше не можна назвати, як справжнім скандалом.

Показується, що в одному федеральному конґресі є тепер понад сімдесять проєктів законів проти чужинців. Є між ними 32 резолюції, звернені проти чужинців, з котрих найлагідніша заводилаб обовязок для ненатуралізованих іміґрантів реєструватися. Інші обмежують свободу слова для чужинців, ще інші заводять примус подавати урядові відтиски своїх пальців (як це є зо злочинцями). Є навіть проєкт Гобса, що радить просто замикати їх до концентраційних таборів. Ще інший (проєкт Демпсія) радить депортувати всіх чужинців, що не можуть самі удержатися, себто що повинні би діставати допомогу від уряду.

Інша ґрупа проєктів звертається проти приходу нових іміґрантів. З них один проєкт радить зменшити всю теперішню іміґрацію на 10 процентів.

Здається, що це вже вистарчає, щоби подати громадянству поняття про ту мерзенну огиду почувань проти іміґрантів, що знаходить тепер вислів у законодатних проєктах у конґресі. Проф. Боаз добре зробив, що зібрав ці всі проєкти докупи, бо у цей спосіб дістається повний образ конґресових настроїв.

Проф. Боаз доказував у своїм рапорті не лише повну безглуздість цих проєктів, але і їх грубу несправедливість. Він називає їх неконституційними, недемократичними й непрактичними, себто неможливими до переведення в життя.

Що більше, ці проєкти є небезпечні не лише для чужинців, але й для родовитих американців. Себто всі ці обмеження громадянських свобід, які проєктується проти людей, що живуть в Америці, не ставши громадянами, з часом булиб поширені на громадян, і то не лише на натуралізованих громадян, але й на роджених громадян. Ця думка виглядає на перший погляд на чудернацтво, але проф. Боаз як учений соціольоґ певно міг би навести на доказ свого твердження багато фактів з життя.

На основі цього проф. Боаз дає до зрозуміння, що американські громадяни, і то не лише натуралізовані, але й роджені, повинні доложити всіх своїх старань, щоби протичужинецькі законопроєкти були всі без винятку поховані й пущені в забуття. Іміґрантські орґанізації в першу міру повинні би зробити все, що лежить у їх силі, щоб цей соромний образ нетерпимости був стертий з лиця землі.

Шевченко - освічена людина й творець

Шевченкова доля нагадує долю цілого українського народу. І блискучим талантом, і гіркими терпіннями, і короткими хвилинами радости та довгими поневіряннями. Голосною славою і забуттям — у своїх, і чужих. Хвалою й незаслуженою зневагою, глумом та презирством.

Україна і її великий син щільно з собою поєднані. Шевченко будив рідний край, йому головно український нарід завдяує своє відродження, свою національну свідомість, а з другого боку, в міру зросту української національної свідомости, в міру того, як Україна вертається знову в родину европейських народів, голосним стає й імя її віщого пророка й глибшає розуміння його знання. Помалу видобуваються на світ Божий усі писання та малюнки Шевченкові, що дає змогу краще й усебічніше пізнати його творчість. За останні 20 років шевченкознавство пішло далеко вперед, висвітлило багато темних, неясних чи незрозумілих сторін життя й творчости великого українця, а заразом знищило чимало всяких леґенд та пересудів, звязаних із його імям.

Одна з таких леґенд це погляд на Шевченка, як на якогось неука, або бодай малоосвічену людину, хоч і дуже талановиту. От, **„мужицький"** поет і тільки, зовсім не рівня Пушкінові, Міцкевичеві, Ґете. Що, мовляв, варті його твори для людини інтеліґентної, сміялися наші сусіди та власні перевертні, ріжні Кирпи-Гнучкошиєнкови, як називав їх сам Шевченко. Почалося це глузування вже від першого виступу Шевченка на літературну арену. Російські критики на чолі з Белінським здебільшого вороже привитали українського письменника та радили кинути мужицьку мову й теми, а писати по російськи. Знаємо це ми вже з самого „Кобзаря", де Шевченко дав добру відсіч усім цим критикам. І хоч як високо ставляли свідомі українці свого пророкá, то всеж широка верства зросійщеної інтеліґенції, відчуженої від свого народу й культури, інакше й не дивилася на Шевченка, як на співця для простолюду. І цей погляд на нього, як на „мужицького" письменника, ширився навіть серед українофілів. Писав, бо по мужицьки та й на портретах по „Кобзарях" виглядав як справжній мужик, у кожусі й кучмі. А російська критика, горда на свою „вищу" літературу й культуру, прирівнювала Шевченка до своїх „співців з народу" — Кольцова, Нікітіна та Дрожжіна. І чужа російська школа, література та преса впоювали цей погляд і в Україні. Боротися з цим було нелегко, бож українська література й наука були заборонені, більшість Шевченкових творів була недоступна в Україні аж до першої революції 1905 р. І от був Шевченко для багатьох співцем тільки Катерин, Наймичок та Гайдамаків і більш нічого. Не було ні добрих життєписів, ні добрих оцінок творчости, що моглиб розбити цей, штучно утворений царськими заборонами, образ ґеніяльного письменника. І цей викривлений образ подавали за справжній, покликуючись на Костомарову оцінку Шевченкової поезії як продовження української народньої творчости. Тільки те, що в устах народника Костомарова, який, до речі, повставав проти прирівнювання Шевченка до Кольцова, було найвищою похвалою для Шевченка, пізніше в устах людей, що ставилися ворожо до українського руху і його визвольних змагань, набрало не зовсім прихильного відтінку. І з цією широко розповсюдненою гадкою тяжко було й боротися. Шевченкові українські твори були знані тільки на половину, понівечені цензурою, а то й цілком заборонені; його російські твори, поезії, повісті, оповідання й дневник та його листування довгі літа широкій публиці були цілком незнані. Не забуваймо, що уривки з щоденника й листування, вперше оголошені в „Основі" 1861/62 рр. рівно пів століття не були в Україні передруковані і тільки в 1911 р. вперше появилося досить неохайне збірне видання Шевченкових творів, де були й ці твори. Російська його балетристика діждалася друку аж у двацять літ по смерті, а збірне видання появилося тільки в 1888 році в обмеженій скількості примірників (500 пр.!) і швидко стало бібліоґрафічною рідкістю. Правда, завдяки Кониському появилися в 90 роках і оповідання й щоденник в українському перекладі, а пізніше й велика бібліоґрафія поета також пера самого Кониського, де автор збивав твердження про Шевченкове неуцтво, але всі ці видання були для України недоступні й тому не могли причинитися до зміни ходячого погляду на Шевченка, що став, можна сказати, канонічним для того часу.

Шевченкознавство було тоді ще в пелюшках. Спогади сучасників, що добре знали поета, не були зібрані, провірені й належно оцінені. Чейже тільки в світлі студій над життям і всією творчістю Шевченка, та не лише письменницькою, але й малярською (а вона теж не була ще не то, як слід вивчена, але й опублікована!) міг би стати перед нами у всій своїй величі правдивий образ ґеніяльного українця.

І дійсно, коли ми як слід познайомимося з усіми творами Шевченка, то вже з них самих добудемо силу-силенну доказів, що автором їх не міг бути чоловік малограмотний, якийсь сільський самоук. Навпаки, з них дивиться на нас чоловік незвичайно інтеліґентний, начитаний, який не тільки дорівнює інтеліґентові свого чи нашого часу, але й значно його перевищує своєю освітою й культурою, своїм знанням і розумінням сучасного й минулого і України і Росії і Словянства й клясичної старовини. А що це справді так, що ми не помиляємося, це доводять нам специялісти історики, як В. Антонович чи Д. Дорошенко, чи літературознавці, які кажуть, що Шевченко був у курсі історичного знання свого часу, добре знав сучасну українську історичну літературу, а пильно студіював і чужу. Він і сам хотів знати своє й чуже, а крім того і мусів, як мистець-маляр, багато читати, щоб малювати те, чого від нього вимагала висока школа.

Шевченко не був якийсь недоук, що ледви якусь там сільську школу перейшов. Він ціле життя пильно вчився, де тільки не був — чи дома, у Вільні й Варшаві і в Петербурзі. Вчився, читав і приглядався до людей, переходив тверду школу життя. Визволений з кріпацтва, пильно вчиться в Академії Мистецтв, не тільки малярства, але й загальноосвітніх предметів, потрібних для освіченого мистця пензлю. Вчиться в школі, поза школою, як свідчить автобіоґрафічна повість „Художник", де подибуємо багато вказівок про його лектуру. Багато дає Шевченкові й нове товариство в Академії, особливо славний Брюлов, його учитель і заразом приятель. І здібний молодий вихованець швидко став рівнею в гурті тодішньої інтелектуальної верхівки — українських, російських і польських інтеліґентів. Тут у розмовах з людьми бувалими й освіченими поширює свою освіту, свій світогляд і набирається товариської оглади. Цілий ряд сучасників, людей близьких до Шевченка, озивається про нього, як про людину непересічну не лише природнім талантом, але й культурою. „Розмова з Шевченком, згадує Костомарів у передмові до ІІ-го тому празького „Кобзаря", ніколи не нудила й була незвичайно приємна". Лікар Козачковський згадує, що його гості, слухаючи Шевченкову бесіду, дивувалися його широкому розвиткові, а Куліш ще в 1862 р. написав у „Основі" такі слова про Шевченка: „На Шевченка — часто чуєш — здаються: що ось, мовляв, мужик, з крепаків вийшов і в школах не бував, та які розумні речі проглаголав!... Ой, ой! Колиб то всі знали, що то за головатий був чоловік той Шевченко, і яку він школу пройшов, попомірявши того шляху, що бодай, каже, більш не міряти, і поживши в столиці з усякими людьми! Ми знали Шевченка тоді, як він написав щонайвищі свої недруковані думи. Не було книжки живої і животворящої, щоб йому в руки не попала та й лежала в нього не прочитана. Пушкіна він знав напамять, дарма, що писав не його мовою, не його складом, а Шекспіра возив із собою кудиб не їхав. Щеж не забудемо, що Шевченко добре працював над малярством і розкидав розумом по всіх малярських школах: то мало хіба там було корму для його голови? Обїздив Шевченко всю Україну, переговорив з тисячами всякого люду, то це хіба не наука, не бібліотека життя людського? Чували ми його критичні розправи з його уст і дивом не раз дивували, як він глибоко входив у саму суть літературного діла". Що це не перебільшення, свідчить Шевченків щоденник, де він подає низку влучних оцінок тогочасних літературних авторів і творів.

Про те, що Шевченко любив читати, згадує й Афанасіїв-Чужбинський у своїх спомиках. Та Шевченко не лише любив читати, він мав і несогіршу бібліотеку, навіть караючися в Азії, призбирав був трохи книжок і віз з собою, як вертався з заслання.

Словом, збираючи докупи все, що знаємо про Шевченка з його творів і з оповідань сучасників, мусимо признати, що був він чоловік освічений та інтеліґентний. Та без освіти й не став би він великим письменником і малярем. Ще Кониський у своїм життєписі Шевченка написав, що мало ще мати природній талант, щоб стати великим творцем. „Хоч би яка велика була кебета, а до неї треба ще відповідного розвитку духового й морального на те, щоб художник мав вплив на публику: треба, щоб твори художника чи письменника стояли коли не вище, так хоч урівень з з культурою людей, на яких він впливає".

І Шевченко був саме таким високо-освіченим мистцем. Його творчість це не якесь чудо, не сам дар природи, але й результат великої й упертої праці творця над собою, результат його широкої й глибокої освічености. — („Рідна Школа").

Володимир Дорошенко.

З УКРАЇНСЬКИХ НОВИН

(Надіслане для „Свободи").

1. Українська торговельна академія в Братиславі.

Дня 15. квітня зачалася наука в усіх чотирьох клясах української торговельної академії в Братиславі, головнім місті Словаччини. Ця академія виевакувала була в осени минулого року з Мукачева до Білок, а тепер вдалося її знову зібрати в Братиславі.

Професори, учні й учениці цієї академії, разом із Січовиками, хоробро боронили свою срібну землю, поволі відступаючи перед далеко численнішим та незрівнано ліпше озброєним ворогом в напрямі Словаччини. Багато з цієї ідейної молоді полягло в битвах із чехами, а потім із мадярами.

Решта учнів цілковито відступила аж тоді, коли побачили, що Рідний Край не всилі оборонити.

Заходами премієра Юліяна Ревая зорґанізовано торговельну академію в столиці Словаччини для зісталих учнів. Українська академія є тимчасово приміщена в бувших дунайських касарнях. В академії вчить біля 12 професорів, 130 учнів і 20 учениць. До цієї „літаючої" академії постійно приголошується багато учнів із інших середніх шкіл в Карпатській Україні, яким вдалося, по геройській обороні зелених Карпат, відступити на територію Румунії, або Словаччини.

Директором академії є д-р Августин Штефан, міністер шкільництва й голова сойму Карпатської України. Д-р Штефан був довголітнім директором цієї академії ще в Мукачеві й під його вмілим керуванням вдалося тут виховати сотки свідомої української молоді закарпатської інтеліґенції в часах, коли чеська влада старалася нищити українське шкільництво в Карпатській Україні.

2. Поштові марки Карпатської України.

В ріжних німецьких, англійських і інших закордонних часописах появилися вістки, що марки Карпатської України не були взагалі продавані й що деякі люди ці марки тепер продають, але вже лиш, як фальсіфікати.

Українські марки в Карпатській Україні були приготовані до продажу вже 2. березня 1939 р., коли мало відбутися засідання сойму. Марки були синьо-жовтої барви з написом: „Cesko - Slovensko", під тим „Карпатська Україна", а в долині „перший сойм 2. III. 1939".

Празькі централісти робили вже відомі політичні потягнення й засідання першого Сойму Карпатської України відбулося аж 15. березня в год. 3. пополудні в ґімнастичній салі української ґімназії в Хусті. Було це вже по розвалі Чехословаччини й проголошенні самостійности Карпатської України.

Українські марки були цього історичного дня, себто 15. березня, дійсно продавані. Одначе була продана дуже мала скількість (біля 1,500). Мадярське військо прийшло до Хусту в четвер і всі зісталі марки сконфіскувало.

Філятелісти з цілої Европи ждали на ці марки, але лиш деякі щасливі дійсно їх дістали.

Я сам не є філятелістом, але купив собі декілька цих українських марок на памятку.

Як очевидець останніх подій в Карпатській Україні подаю й це до відома українським громадянам в Америці й Канаді, знаючи, що вони цікавляться й найменцими подробицями з історії Карпатської України.

Юрій Таркович.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА

В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина друга.

(75)

Розбишаки, що відобрали від Сірого лук, держали його за руки і не давали втікати. Сірий, видячи, що попався сам в сіті, заставлені на Кудеяра, впав на коліна і кричав:

— Змилуйся! Я винен! Не буду більше!

— Ти мене вбити хотів, — скаав Кудеяр, — ти бунт у ватазі піднимав. Нехай тебе судять всі і отаман.

— Порубати його, — кричали розбишаки.

— Ні, повісити! — говорили другі.

— На паль посадити! — кричали треті.

— Повісити, чи порубати, чи на паль посадити, все одна смерть, — говорив Товчений. — Я думаю повісити його на тім дереві.

Тоді якась жінка з шайки, почувши голосні крики, що жадали смерти Сірого, скрикнула пронизливо. Та в слід за тим на неї накинувся з лайкою твердий мужеський голос. То була жінка одного з розбишак, котру муж давно вже підозрівав у любови до Сірого. Тепер вона мимохіть перед усіми зрадила своє чувство. Муж зганьбив її; вона, затривожена близькою карою любовника, плюнула мужеві в лице і закричала: — коби тебе, поганця, замісць Кузьми на дерево! Муж пхнув її ножем у серце. Збіглися довкола неї розбишаки... Одні були за нього, другі проти нього. Убивник кричав, що він муж і може довільно розправлятися з жінкою. Йому відповіли, що „хоч і муж, а самовільно не міг вкорочувати віку жінці, повинен був пожалуватись отаманові і всьому товариству..." Прийшов Кудеяр з Товченим, Окулом і Урманом, вислухав діло і сказав:

— Все зло звідси, що баб возимо. От воно й відозвалося. На мою гадку, завинив муж, тільки не так, щоб його карати смертю, тому, що жінка його роздразнила і він убив її в запалі. Покарайте палицями під деревом, на котрім повісять Сірого.

— Справедливо, справедливо! — сказали отамани.

Сірого підтягли на дуба, і коли він, висолопивши язик і страшно витріщивши очі, руками і ногами відбивався від смерти, що скоро поборола його, під ним дали ударів дванацять завзятому його суперникові.

Потім Сірого зняли з дерева і вкинули в одну яму з його улюбленою.

Окул з Урманом пояснили Кудеярові, що вони зо своєю ватагою, втікаючи перед новою погонею, розпустили поголоску, буцімто вони йдуть до литовської границі, а на ділі задумали вернутися зза Жиздри і стати на другім місці недалеко від Жиздри, в лісі, посеред ярів, де є погожа джерельна вода, а з ярів вихід на луги з гарними пасовиськами.

— А ми, — говорили вони, таки міркуємо, щоби чкурнути в Литву, тільки туди треба з грішми; вперед требаб запастися.

— Ні, не про Литву нам думати, — сказав Кудеяр і поділився з товаришами своїми плянами до скинення з престола Івана Василевича і посадження Володимира Андрієвича; та притім трохи брехав: він впевнював їх, що сам Володимир Андрієвич знає про той намір, а земські бояри обіцюють як стій оголосити його царем, щоб лиш удальці скинули мучителя.

Окул і Урман з одушевленням слухали оповідань Кудеяра.

— Нам — сказав Окул — тепер усеодно; коли не довершимо такого великого діла і пропадемо, то біда не велика, — все пропадати колись прийдеться... А довершимо, звісно, всім буде добре.

— Що тут говорити про те, коли не довершимо, — скаав Кудеяр; — належить довершити, скоро беремося.

Скликали раду. Кудеяр заявив, що князь Володимир Андрієвич взиває їх на службу і велить їм роздати плату. Він тут же дав кожному по дванацять рублів. Розбишакам гроші подобалися. Як ті гроші так і ватага, з котрою явився Кудеяр, були для шайок Окула й Урмана поражаючим доводом його сили і правди того, що він говорив. Удальцям підхлібила думка, що вони тепер не розбишаки, а слуги князя, котрий буде царем. Вони відразу виросли у власних очах.

— Йдем за цілий світ християнський, — говорили вони.

— Тепер здалосяб — сказав Кудеяр — нам гарно узброітись, а то в нас майже нема огненного набою ні зброї. Я думаю, братці, поїхати самому в Литву по зброю, а Урмана післати в Болхов. У мене є татарські гроші; Урман їх там виміняє на русскі; до Болхова татари приводять бранців на викуп, там татарських грошей треба іноді. А там же, говорять, можна й зброї накупити.

— Можна, можна, — сказав Урман — я Болхов знаю.

— А вам — казав Кудеяр — задержатися на той час у лісі, в захиснім місці і дожидати мене.

(Далі буде).

• З ДНЯ •

НАУКА І МОРАЛЬ.

Наука потрібна і конечна. Але наука ще не все. До неї ще треба характеру, сильних моральних і етичних засад. Людина з наукою, але без характеру, моралі й етики — це страшна людина, бо вона замісць на користь обертає знання на шкоду і знищення інших.

А вчити когось стислих наук, ще не означає вчити когось моралі, характерности. Професор фільософії права Мортімер Адлер звернув на це увагу перед Американською Радою виховання у Вашингтоні. Він таврував так званий „фальшивий лібералізм", у якому дозволяється учням забагато свободи, даючи їм як вказівку виключно знання, стислу науку. Життєві проблеми коріняться в почуваннях, емоціях, які можна контролювати моральними й етичними засадами, а не стислими науками, говорив він.

МОРАЛЬНІ ЗАСАДИ.

Проф. Адлер сказав таке: „У світлі цього всього, що ми знаємо про чоловіка без помочі дослідів стислих наук, очевидною правдою є це, що добре почуття чоловіка залежить від регуляції його життя розсудком, який у старовині називали дисципліною й умірковуванням пристрастей. Цю дисципліну можна набути лише тоді, коли набуваємо добрі звички в поступованні та почуваннях; ці добрі звички це — моральні чесноти.

„З якого боку школа, як виховна інституція, не підійшлаб до почування молоді, її ціль мусить бути та сама, що церкви, або дому, це є — моральні чесноти".

ФАЛЬШИВИЙ ЛІБЕРАЛІЗМ.

Той сам професор гостро висказувався проти „фальшивого лібералізму", який дає молоді надмірну свободу, не даючи їй одночасно моральних мірил, як тою свободою керуватись. Обговорюючи одну книжку, звану „Демокрасі енд курікулюм", видану університетськими „ліберальними" чинниками, Адлер сказав: „Вони хочуть волі до тої міри, щоб аж позбутись курікулюм, приписаного пляну науки. Тому, що це кимсь приписане, тому, що це виявляє авторитет учителів над учениками, тому, що це робить учителя й ученика нерівними — це вважається за недемократичне, так, начеб демократія, як усякий інший добрий суспільний устрій, не залежала від провідників і тих, що йдуть за проводом; від панівних одиниць з авторитетом, і від підчинених, але неулеглівих, тільки добре ведених".

ДИСЦИПЛІНА ПОТРІБНА І ДЕМОКРАТІЇ.

Багато людей думає, що в демократії вільно робити все, що комусь подобається. А коли хтось когось пробує здержати, то він зараз завважує „Що це? Диктатура?"

Демократична система, як усяка інша добра система, потребує дисципліни. Без дисципліни неможливий ніякий добрий справедливий устрій. Бо коли люди живуть збірним життям, то мусять бути строгі закони, які те збірне життя регулювало. Коли нема тих строгих законів, то один чоловік буде шкодити іншому. Саме демократична система вимагає того, щоб один чоловік мав нагляд на інших, на окруження.

Не є добрим „демократом" той, хто свою волю використовує у той спосіб, що верещить по ночах, зчиняє бучі, грає голосно на радіо, чи якім іншим інструменті, та не дає іншим людям спати. Не є добрим демократом той, хто ламає інші суспільні закони, чи то товариські чи організаційні, чи державні і вносить заколот у цілу систему. Такі люди це вороги демократії. Вони підкопують її та спихають її у провалля.

ВОРОГИ ДЕМОКРАТІЇ.

Ми є свідками, що нині багато ріжних струй підшиваються під „демократію" на те тільки, щоб її нищити. Ці струї закидають усім, що на взір професора Адлера стараються звернути увагу на потребу дисципліни в суспільності, „диктатуру", а навіть „фашизм". Водночас ці струї кидають серед загал нищильні клич надмірної свободи, мовляв: „роби це, що тобі до вподоби".

Щоб вдержати свободу і правдиву демократію, треба з тим злочинними струями зводити безнастанно боротьбу. Інакше вони підточать демократичні основи, висміють свободу і волю. А це є — вступ до диктатури! Таке сталося в деяких европейських краях. І таке може статись і в Америці.

ЗЕМЛЯ НАША СТАЄ ПОВІЛЬНОЮ.

Вчені обчислили, що з кожним днем земля наша крутиться навколо своєї оси та навколо сонця все повільніше. Одначе скорість лету нашої землі так дуже повільно зменшується, що треба тисяч літ, щоб запримітити частинку секунди зменшення її скорости. А всеж таки зменшується лет нашої землі, і за міліярди років земля наша зовсім таки перстане кружляти навколо своєї оси. Та буде ще літати, але повільніше, навколо сонця.

А чому зменшується рух нашої землі? Тому, що зменшується постійно і сила сонця. Сонце і притягає і крутить своїм впливом землею навколо себе. Та сонце постійно „вистрілює" з себе в простори всесвіту свою силу як світло й тепло. Тож і саме сонце постійно ослабає. А ще, крім цього, поверхня землі не рівна і земля в своїм кружлянні навколо своєї оси треться об повітря і від цього тертя зменшується постійно сила її руху навколо своєї оси.

От і місяць колись крутився і навколо своєї оси і навколо землі, а тепер облітає раз на 28 день навколо землі і тільки раз обкручується навколо своєї оси. Значить: і сонце, і земля наша, і місяць „старіються" та повільними стають.

ДРУГА ОБЛОГА ЛЬВОВА ГЕТЬМАНОМ БОГДАНОМ ХМЕЛЬНИЦЬКИМ

На основі переяславської умови Україна признала над собою владу московського царя, одначе Україна мала повну автономію, мала навіть право входити у взаємини з посторонніми державами. Ніякі московські уряди не мали на Україні ніякої влади. Цар мав лише приймати до відома вибір гетьмана. Хмельницький пішов на таку угоду з Москвою, щоб вона, коли цього булоб треба, помагала Україні своїм військом проти Польщі. Та Москва умови не додержала, Хмельницький мусів боротись проти Польщі майже власними силами. А козацтво вже було знеможене довгими війнами.

Поляки злучились із татарами та стали страшно лютувати на Україні, головно на Поділі, **вирізували в пень село за селом, місто за містом, не щадили навіть немовлят.**

Тоді Хмельницький вступив у Галичину, розбив поляків коло Городка, де взяв у полон польського коронного гетьмана Потоцького. Від Городка пішов Хмельницький із 60,000 армією до Львова і обложив його. Це була друга облога Львова. Перша була в році 1648.

Обороняв Львів Христоф Ґродзіцький, ген. артилерії. Він приказав попалити передміські будинки, щоб козаки не мали де хоронитися. Вал і брами обсадили піхотою. Заборонили дзвонити, годинники перестали вибивати години. Високий Замок обсадили залогою під командою інфлянця Едварда Ґротуса.

З кінцем вересня 1655 р. почалася облога. Війська Хмельницького переходили верхами горбів, що окружають Львів, львовяни стріляли з гармат, щоб відстрашити неприятеля. Зловили навіть двох козаків, які принесли вістку, що Хмельницький має величезне військо. На стрийськім гостинці показалися козацькі полки. Почалася перестрілка з обох боків. Хмельницький приказав висипати шанці зі землі та дернюг.

Головним осідком для свого табору вибрав Хмельницький **Святоюрську Гору**, а батерії були уставлені на Шембековій Горі коло Високого Замку, в Єзуїтськім Городі та у винниці за городом Босих Кармелітів і на Калічій Горі.

1. жовтня Хмельницький відпочивав. Переводили приготовні праці для облоги, інші переговори з містом.

2. жовтня в само полудне козаки поміж передмістя висадили сто прапорів Кривчицьким гостинцем. Підійшли під самі брами міста, одначе Львів був готовий до відпору, тому козаки відійшли, втративши кількох убитих.

Хмельницький загрозив, що візьме місто приступом. Звернули гармати на місто. 3. жовтня почали козаки сильну пальбу. Всеж Хмельницький вислав листа з пересторогою. На відповідь ждав одну добу. На другий день приїхав до Хмельницького трубач, повідомляючи, що місто постановило боронитися. Тому 5. листопаду почався завзятіший обстріл. Кулі падали на місто, розвалювали камяниці, зривали з валів дерева та коші зі землею.

Поправді Хмельницький не хотів поважнішої шкоди нанести для Львова, бож знав, що в місті велика частина його одновірців.

Командант Львова Ґродзіцький скликав на нараду міський уряд і шляхту. Постановили вислати листа до Виговського (пізнішого гетьмана), що був писарем Хмельницького, а який втішався прихильністю Хмельницького. Просили, щоб Виговський вставився у Хмельницького за Львовом.

Трубач привіз від Хмельницького несподівано лагідну відповідь. Також Виговський писав, щоб довіряли словам гетьмана і його ласкавости.

Ґродзіцький був за тим, щоб для переговорів із Хмельницьким вислати тих самих послів, які вже переговорювали підчас першої облоги. Були це: Самійло Кушевич, Христоф Сахнович і Павло Лавришевич. Вийшли ті посли ще з лавником і синдиком Іваном Томіцьким. 2

Небаром перед Єзуїтською брамою зявився козацький трубач і військовий осавул Іван Ковалевський. Вони мали завести послів до табору. Посли пішли Сикстуською вулицею серед численних відділів козаків, які приязно витали. Ковалевський товаришив послам до призначеного становища, а звідси після короткого відпочинку, в товаристві кошового Соболя до Хмельницького пішли.

Хмельницький сидів нахмарений. На привіт посли устав, коли ж довідався, що приходять в імені міста, був ще неприязніший. Як перечитав листа просив послів сідати. Сіли на таборових стільцях.

Гетьман Хмельницький був в окруженні старшини. При прийнятті послів були присутні: Іван Виговський, козацький писар, Павло Тетеря, що **знав кілька чужих мов**, недавній посол до Москви, миргородський полковник Григір Лісницький, Самійло Богданович, Зарудний генеральний військовий суддя, Тома Носач обозний, ханський посол і якийсь грек, людина дуже поворотна, що, як говорили, головно причинився до того, що Хмельницький заключив союз із Москвою. Було там ще багато інших, одначе їм казали вийти.

Хмельницький заявив послам, що піпов проти Польщі головно тому, що татари підмовлені поляками зруйнували Україну і що поляки не перестають ворожо виступати проти козаків, хоч польський король не бажав собі того. Пригадав, що розбив польське військо під Городком, сказав привести: Потоцького, брацлавського каштеляна, Биховського й інших знатніших полонених, забраних під Городком. Запросив при цьому і московських вождів, які в союзі з Хмельницьким облягали Львів: Ромодановського та Гротуса. Москалі стали ображувати польський нарід. Тоді Потоцький замітив, що поляки піддалися під Городком не тому, що москалі хоробрі, лише через відвагу козаків. **Колиб заздалегідь була не прийшла козацька піхота, поляки булиб розбили москалів.** Москалі сердито зірвалися, стали ганьбити Потоцького і поляків і вийшли серед вдоволених насміхів самих козаків.

Виговський пояснив львівським послам, що шведи з королем Густавом увійшли до Польщі, що вже облягають Краків. Щоправда Хмельницький відчуває християнське милосердя для Львова і не бажає проливу крови, чогож місто має стояти при свому та доводити до проливу крови своїх синів і братів.

Потім Хмельницький запросив послів на обід. Передобідню молитву відмовив священик. Підчас обіду вручили послам подарунки. По обіді посли вернулися до міста.

На другий день (6. жовтня) місто під проводом Ґродзіцького стали далі радити. Постановили зволікати, не давати рішучої відповіди, ждати щасливішої хвилини. На другий день посли знов вибралися до обозу. Насамперед пішли до Виговського і в імені міста дали йому хліб, сіль і вино — на знак щирого привітання. Небаром прийшов Хмельницький. Виговський вдарив пястуком об стіл і сказав, що місто мусить піддатися, а доки влискується козацька шабля, вона буде мститися за сваволю і зарозумілість польських панів. Кушевич попросив Хмельницького, щоб дозволив йому відповісти кількома словами. Хмельницький згодився, лише заприміти, щоб говорив про важні речі. Він став підлещувати Хмельницькому та вкінці сказав, що місто не може зломити присяги на вірність королеві. Доки живе король Іван Казимир, Львів не хоче признати іншого володаря.

Потім уже не говорили про здачу міста. Козаки заявили послам, що хоч Україна заключила союз із Москвою, одначе ярма не прийняли і ніколи не приймуть, а проти поляків воювали за ніщо інше, лише за свободу.

Вечором посли вернулися до міста. Ще посли не вспіли ввійти до міста, як заревіли гармати з усіх боків. Під ніч пальба притихла, вранці знову озвалися гармати з довколичних горбів. Ґродзіцький все ще зволікав, щоб зискати на часі. І, хоч обмінювалися листами, козаки висипали шанці в Єзуїтськім городі, від монастиря Бернардинок і від божниці попідкладали міни. Міни не запалилися з причини вогкости.

10. жовтня Ґродзіцький вислав знову послів до Хмельницького, додавши ще консуля Івана Убальдінія. Виговський відчитав лист, потім став робити докори, що українському населенню у Львові діється кривда, тому гетьман постановив узяти його в оборону. Хмельницький додав, що він уже є гетьманом України, тому нікому не відступить ні титулу ні оборони України. Вкінці заявив, що відступить від облоги з огляду на давню приязнь, одначе місто мусить дати окуп (тому що мусів заплатити татарам). Та вже не домагався такого великого окупу, як тому сім літ, підчас першої облоги.

11. жовтня прийшли знову до табору гетьмана Хмельницького посли. Серед гуку гармат Хмельницький подав **умовини:** Всі громади та військова влада мали зобовязатися під присягою, що не будуть напастувати відступаюче козацьке військо. Місто заплатить 400,000 золотих окупу. Для начальників і інших старшин війська дадуть кармазинового сукна поставів 50, пів-ґранатового сукна поставів 20, тирійського сукна, званого пів-ґранатовим поставів 10, шовку поставів 5, адамашку 10, півшовкової матерії 10. Для кінної гетьманської служби ліпшого сукна, званого фалендиш поставів 1000, гіршої сорти, званого шибтух 200, кожухів 1,000, чобіт 2,000 пар, олова для піхоти сотнарів 50. Бранців мають негайно випустити на волю. Жидів, як ворогів християн, видати козакам. Щоб місто сповнило умовини, постановив гетьман частину війська свого оставити під Львовом.

(Дальше буде).

ДВА ПРЕЗИДЕНТИ

Анастасіо Сомоса, президент Нікарагви, підчас візити в Вашингтоні з президентом Рузвелтом. На переді генерал Вотсон.

ОДАРКА Й КАРАСЬ

в українській фільмі „Запорожець за Дунаєм".
(П. Михайло Швець у ролі Карася, пані Марія Сокіл у ролі Одарки.)

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Сумна річниця.

Майже добігає рік, як на вулиці голяндського міста Ротердаму згинув вожд українських націоналістів, полк. Евген Коновалець. Годі сказати, що полк. Коновалець був лише вождом націоналістів, бо покійний був речником змагань цілого українського народу. Вже від молодих років Евген Коновалець докладно пізнав кожву ділянку народньої праці. Він сміло став до праці для свого народу вже в молодім віці. Він створив і вів Січове Стрілецтво у Великій Україні. Він стояв на чолі тих Черників, Загаєвичів, Андрухів і під базарських Щербаків, що, за словами д-ра Грицая, здобували Київ. Це Коновалець положив підвалини під нашу революційну боротьбу, витворив у нас кадри нових борців - героїв, які в останнім етапі Карпатської України задивували цілий світ. Тому, що наші вороги знали і бачили, який великий вплив мав покійник на українські маси, постановили його зглядити. Безперечно в особі полк. Коновальця ми втратили дуже багато, але одно найважніше, ми не втратили, а це ідеї, яку защіпив він у наші серця, бо ідея ця перевиховала нашу суспільність, особливо повоєнне покоління, що без ріжниці пола стає в ряди визвольної боротьби — аж до перемоги.

Цілий культурний світ клонить голови перед маєстатом смерти своїх найкращих одиниць, тому й ми, українці, повинні врочисто вшанувати сумну річницю смерти бл. п. Евгена Коновальця. Прийдім громадно всі до Washington Irving High School на академію в честь полк. Коновальця і приведім наші діти, щоб і вони вчились шанувати тих великих борців, які в часі народнього горя піднимали цей нарід і вказували йому шлях до визволення. Не впоюймо в наших дітей лиш наклону до гарного одіння і вигідного життя, але покажім йому народні святощі і навчім ту молодь ці святощі шанувати. На це певно заслужив собі полк. Коновалець як своєю довголітньою працею, так тою незрівняною жертвою, яку він зложив зі свойого життя на жертвеннику волі.

В нашій великій нюйорській громаді не сміє забракнути українця чи українки, якіб не прийшли на свято-академію в честь полк. Коновальця. Наша громада має бути іншим громадам прикладом, як шанувати борців за волю. А полк. Коновалець був тим великим борцем за кожний клаптик нашої землі, за кожний поріг української хати, за кожну українську душу. Тому спомянім того лицаря, що над усе любив свій нарід і бажав бачити його вільним. В краю на рідній землі нарід наш не може святкувати таких свят як академія в честь полк. Коновальця, бо ворог не дозволяє на це. Тому тут в Америці з подвійним пієтизмом відсвяткуймо цю сумну річницю гідно і достойно, як пристало на добрих синів і дочок свого народу.

Хай дух Його витає над нами в цю першу річницю Його смерти. Хай вказує нам, куди йти до тої великої святої мети на шляху, на якім Він упав...

Марія Димидчук.

КНЯЗЬ НА ВИСТАВІ

Наслідник данського престолу, князь Фредерик, підчас відвідин на світовій виставі в Ню Йорку найшов багато цікавого між експонатами Генеральної Моторової Компанії. Йому дає пояснення Говард, віцепрезидент компанії.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЙТ, МІШ. Місячні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 292., відбудуться в суботу, 13. мая, в годині 5. пополудні, в гали У. Н. Дому, 4655 Мартин стр. На ці збори обовязково повинні всі члени прибути. Маємо багато справ до полагодження. Так само старайтеся платити свої вкладки, бо як так будете поступати, то дальше так годі. Старайтеся приєднувати нових членів. — Іван Форись, предс.; Петро Кізел, секр.; Ілля Андрусевч, кас.

ТОЛІДО, О. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 167., відбудуться в неділю, 14. мая, в 2. годині пополудні, в гали, де все. Просимо всіх членів і членкинь прийти точно на означений час. Члени, довгуючі по три місяці, зволять прийти та заплатити свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Рівнож просимо тих членів, котрі взяли тикети, щоби прийшли та за них заплатили, щоби можна було зробити точний рахунок. — Дмитро Медецький, предс.; Микола Скотинський, скарб.; Іван Кульматицький, секр.

АМБРІДЖ, ПА. Місячні збори Тов. св. О. Николая, від. 276., відбудуться в суботу, 13. мая, точно в 2. годині, бо в неділю відбудеться пікнік. Напоминається довгуючих членів, щоби вирівняли залеглі довги. — Григорій Лазар, предс.; Михайло Фук, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Звичайні місячні збори Бр. св. Стефана, від. 221., відбудуться в неділю, 14. травня, в годині 12. вполудне, в салі церковній при Оклей і Райс ул. Обовязком всіх членів і членкинь є бути приявними на зборах. — П. Васильковський, предс.; О. Любас, кас.; Т. Шпікула, секр.

ГВАРТСТОН, Н. Й. Мітінг Тов. Просвіта, від. 129., відбудеться в суботу, 13. мая, в 8. год. ввечір, в домі тов. Івана Ґалашевського, 157-17 — 20 Ave. Обовязком всіх членів явитися на мітінг, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару після статута. — М. Мрикало, предс.; М. Баран, кас.; М. Дзярський, секр.

БРОНКС, Н. Й. Надзвичайний мітінг Тов. Згода, від. 210., відбудеться в неділю, 14. травня, в 2. годині пополудні, в гали Демократ. Клюбу, 2861 Eastern Boulevard. На порядку нарадя є важні справи до полагодження. Будеться роздавати дивіденди. — Теодор Давидів, предс.; Володимир Баковський, кас.; Іван Франко, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Місячні збори Тов. Укр. Січових Стрільців, від. 44., відбудуться в неділю, 14. мая, в укр. правосл. гали на Нюпорт Еве., в годині 1:30 пополудні. Проситься всіх членів прийти і заплатити свої місячні вкладки. Також повідомляється, що вже прийшли чеки для кожного члена як дивіденда, щоби прийшли члени на збори, то можуть собі забрати. — М. Демчук, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 371., відбудуться в суботу, 13. травня, в годині 8. вечором, в гали укр. прав. церкви, 49 Бікон Стр. Проситься довгуючих членів вирівняти залеглі вкладки. На зборах буде роздача дивіденди, яка надійшла від У. Н. Союзу. Тому кожний член повинен бути на зборах. — О. Паньків, пр.; Л. Горман, кас.; Ю, Баранюк, секр.

ЮТИКА, Н. Й. Місячні збори Бр. св. Петра і Павла, від. 58., відбудуться 14. мая, в церковній гали, 209 First St., зараз по Сл. Божій, котра почнеться 9:30 рано. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів, щоби прибули на мітінг, бо буде вибір нового предсідника, бо той зрезиґнував. Дальше, будуть роздавані дивіденди. Напоминається довгуючим членів, щоби прибули на мітінг і заплатили свої вкладки, бо як не прийдуть і не заплатять, то будуть суспендовані. — Гринько Коченаш, предс.; Іван Михалюк, кас.; Мартин Романів, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Збори Бр. Сош. св. Духа, від. 237., відбудуться у неділю, 14. мая, точно в 2. год. пополудні, в У. Н. Домі. Хто з членкинь чи членів почувається, що уже є що найменше два роки членом У. Н. Союзу, то проситься прийти на ті збори конечно та забрати собі особисто чек як дивіденду від У. Н. Союзу. Чеків через інших членів передавати не будеться, щоби пізніше не було якого непорозуміння. — Уряд.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Місячні збори новозлученого від. „Укр. Тов. Січ", від. 39., відбудуться в неділю, 14. мая, зараз по Службі Божій, в Нар. Домі. Всі члени обовязані явитися, бо є багато важних справ до порішення. — Іван Пігуляк, предс.; Іван Лесюк, фін. секр.; А. Кудлик, кас.; Ілля Лущак, рек. секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Михайла Грушевського, від. 219., відбудуться в суботу, 13. травня, в годині 8. ввечір, в гали 675 Савт 19. вул. Проситься всіх членів прийти на означений час, бо є важні справи. — Т. Бодмар, предс.; М. Соколовський, кас.; А. Мудровський, секр.

ФРАНКФОРД, ПА. Місячні збори Тов. ім. Дмитра Вітовського, від. 268., відбудуться в суботу, 13. травня, точно в годині 7:30 вечором, в У. Н. Домі, 2171 Вакелінс ул. Просимо, щоби кожний член і членица були присутні на зборах. Подається до відома, що головний уряд У. Н. Союзу призначив членам дивіденду. Будемо на зборах давати чеки. Рівнож напоминаємо довгуючих членів, щоби вирівняли свої довги. Хто бажавби стати членом У. Н. Союзу або вписати свої діти, нехай зголоситься на збори. — М. Андріїв, пр.; Г. Михалюк, кас.; П. Омелян, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Місячні збори Тов. Дністер, від. 310., відбдуться в суботу, 13. мая, в годині 8. ввечір точно, в гали 724 Лїонард ул. Обовязком усіх членів прийти на ті збори, бо є важні справи до полагодження. — В. Венґринович, пр.; С. Пелехатий, кас.; М. Більский, секр.

ТОМАСТОН, КОНН. Мітінг Тов. Українська Січ, від. 421., відбудеться 13. мая, в годині 8. вечором, на Українській Гали, Проспект улиця. Проситься, щоби кожний член явився на призначений час, бо є важні справи до полагодження і по мітінгу буде присутний стейтовий організатор, А. Малинчук. — А. Березв, пр.; М. Щипінка, кас.; І. Кіндрат, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 155., відбудуться в неділю, 14. мая, в 3. годині пополудні, в гали У. Н. Дому. Проситься всіх членів, щоби прибули, бо отримають свою дивіденду на мітінгу. Рівнож взивається довгуючих членів, щоби вирівняли свою залеглість, бо наразяться на суспендацію. Хто хотів би свою дитину чи жену записати до У. Н. Союзу, може це зробити на мітінгу, що не буде платити за перший місяць вкладки. — Іван Макар, предс.; Василь Дригинич, кас.; Андрій Яричевський, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Місячні збори Запорозької Січи, від. 317., відбудуться 14. травня по Сл. Божій. Проситься всіх членів прибути, а отримаєте свої чеки на дивіденду. Також довгуючі члени мають хоч по части покрити свої залеглости, бо відділ не може дальше висилати за них вкладок. — Й. Бойко, предс.; М. Дидик, скарб.; Р. Пристай, секр.

ПІТСБУРГ, ПА. Місячні збори Тов. Рогатинщина, від. 396., відбудуться в неділю, 14. мая, в годині 2. пополудні, в домі під ч. 2114 Тустин ул. На зборах має вибратися комітет до пікніку в честь 25-літнього існування нашого товариства. Отож проситься всіх членів і членкинь прибути на мітинг. — Уряд.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36., відбудуться в неділю, 14. мая, в гали парохіяльній. Початок у годині точно 2. Уряд взиває членкині, щоби явилися на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. На цих зборах отримаєте чеки дивіденди, які ми отримали від У. Н. Союзу. Кожна членкиця має прийти на збори і свій чек взяти. Припоминається тим сестрам, котрі довгують, щоби вирівняли свої вкладки, бо ми висилаємо зо своєї каси і наша каса терпить на тім. Вже недалеко приходять піврічні рахунки і ваші довги будуть вичитані на піврічнім мітінгу. — Марія Гайсак, пр.; Анастасія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

РАДІОВІ ПРОГРАМИ

УВАГА НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ!

Нова українська радіопрограма „ГОЛОС УКРАЇНИ".

Стація W.A.R.D. 1400 Kilocycles, ПОНЕДІЛОК, 6:30—7. ввечір, ПЯТНИЦЯ, 6:15—7. ввечір. Програма: новинки, музика, спів, оголошення, радіо-театр і ін. 101,-

Адреси: **Radio Station W.A.R.D., 427 Fulton St., Brooklyn, N. Y. Tel.: Triangle 5-3300.**

Radio Program "Voice of Ukraine", 144 East 7th St., New York, N. Y. Tel.: ORchard 7-9873.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 375., відбудуться в неділю, 14. травня, в год. 12:30 пополудні, в домі У. А. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Просимо всіх членів явитись на збори точно начас. Довгуючим членам припоминається вирівняти свої залеглости. — Уряд.

ЦИБУЛЯ ЛІКОМ НА НЕЖИТ.

Старинні народи завжди цибулю дуже цінили. Знаємо, що цибулею ласували і старинні египтяни, і жиди, і греки, і римляни. Цибулею й охоронялися проти пошестей. І саме тепер учені переконалися, що цибуля справді має такі складові хемікалії, що вбивають бактерії. Тому цибуля добра й для поборювання нежиту.

ВІКНА З ЦУКРУ.

Нераз ви вже бачили, як герой або проступник на фільмі крізь вікно скаче. Шиби у вікні розлітаються на дрібязки... Та не треба ахати на такий вид. Такі шиби у вікнах, які бачимо на фільмах, що крізь них хтось проломлюється, — не скляні. З тонесеньких пластинок цукру їх виробляють...

Мистецтво.

— Уяви собі, що та пара артистів, яка грала на сцені чоловіка і жінку — вони і вдійсності подружені. А як вони цілувалися!

— І пізнати не можна, що це подружжя... зовсім по мистецьки!

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

(104)

Ставнувши на покладі галери і поглянувши довкруги, Тарзан запримітив на головах чужинців білі пера. Це був знак не атарців, тільки тоботанців. Та заки він успів поставити запит, він почув знайомий голос і своє імя. Це був голос Тетана. Відразу виказалась приязна розмова. Тетан згодився взяти на другому березі Геркуфа і Гелецу.

Та знов доля заграла собі прикрого жарта на наших утікачах. Вона то була раз надміру ласкава, а другий раз у немилосерний спосіб зсилала удари. І тепер, коли здавалося, що все йде якнайкраще, нове нещастя спало на Тарзана і на його приятелів: ось на середині озера вони побачили кілька галер. Це були атарські галери, які пустились за тоботанською.

Магра і Грегорі, утікши з міста Тобос, блукали по горах і долинах, по дебрах і лісах у надії відшукати Тарзана. Вони заблукали у велику печеру в надією заховатись тут на деякий час і відпочити. Вони самі не знали, кого більше боятись: диких звірів, чи людей. Та заки вони сіли відпочити, Грегорі завважив: „Перешукаймо цю печеру".

Вони почали обережно обходити печеру. Вона робила на них погане, непривітливе враження. Магра аж стряслася від якогось дивного почуття. Вона заговорила: „Та печера повна дивних вражінь. Здається, нічого не видко, та я інстинктовно відчуваю, що тут хтось є; він за нами пильно слідкує". Грегорі старався її успокоїти та потішити.